

Fólkaskúlin - møguleikar heldur enn forðingar!

-Latið okkum taka lógvatak saman børnum okkara til frama. Latið okkum troyta móguleikarnar, heldur enn at stara okkum blind í forðingum skrivar Hensar Ellingsgaard, stjóri á Landsskúlafyrisingini í "Sjónarmið" í dag.

Hensar Ellingsgaard: -Tær fíggarligu skerjingar, sum hava verið okkara samfelagi fyri seinastu árin, og sum tykjast at fara at halda fram, røkka inn í hvørja einastu skúlastovu og darva eisini framburðarstarvinum innan skúlan

SJÓNARMÍÐ

Fólkaskúlin er tann almenni skúlin, sum nú býður undirvising eftir lógtingslóg nr. 21 frá 22. mars. 1979 um fólkaskúlan, og sum var sett í gildi frá 1. august sama árið.

Í lógini stendur, hvør uppgáva fólkaskúlans er, og hvussu undirvising eigur at verða skipað.

Fólkaskúlin er ein 7 ára grundskúli og ein 2 ára framhaldsskúli.

Framhaldsskúlin kann verða førður viðari við einum 10. flokki, ið kann røkka um meira enn eitt skúlaár.

Tað hevur mangan verið funnist at okkara fólkaskúlalóg, at hon er ov rúm, at hon loyvir so at siga øllum, og at hon setir eingi krøv.

At lógin er rúm, havi eg altíð hildið talað til lógarinnar fyrimuns. Hon gevur góðar móguleikar, tá ið talan er um framtíðar skúlan.

Framtíðar skúlin kann fremjast og mennast ein langan tein ávegis innan verandi lógarkarmar, júst av tí at teir eru so rúm, men treyðugt so, at ikki forðingar eru at finna í lógum, kunngerðum, rundskrivum o.ø., sum mugu verða beindar av veginum, so hvørt sum vit koma longur fram á leiðina í framburðarstarvi okkara innan fólkaskúlan.

Men tað, sum enn ræður um, aðrenn farið

verður undir nýggjar lógarkarmar, er at taka upp spurningin um sjálvt innihaldið í verandi fólkaskúlaundirvising, hermillum lærugreinir, lærugreinatal (samanber §§ 4-11 í fólkaskúlalógini), tíma- og lærugreinabýti, eftirmeting o.s.fr. Í 1987 varð lesiætlanarnevnd sett til m.a. at taka upp hesar spurningar og at gera uppskot um hetta við ábendingum, um hvussu hon kundi hugsað sær at gera neyðugar abøtur her, so fólkaskúlin kann fáa eitt betur hóskaði undirvisingarlígt og fakligt innihald.

Nevndin varð biðin um at gera arbeiðið sitt undir teimum fortreytum, at uppskot samstundis kundi verða gjørt um móguligar broytingar í verandi fólkaskúlalóg, sum nevndin somuleiðis var biðin um at endurskoða.

Í setanarskrivinum til nevndarlímarnar varð m.a. víst á, at innihaldið í komandi lesiætlanum skuldi feta um 2 partar: ein almennan og ein yrkisligan part.

Tann almenni parturin var liðugur í 1990 og er komin út í bók: Fólkaskúlin — Undirvisingarleidding — Almennur partur.

Tann yrkisligi parturin er nú seinast í oktober mánaði latin landsskúlastjóranum

og verður lagdur fyri Landsskúlaráðið til góðkenningar á næsta fundi. Hesin parturin: Fólkaskúlin — Undirvisingarleidding — Yrkisligur partur, verður síðan latin skúlanum, sum skulu gera hvør sína itøkiliga lesiætlan at senda Landsskúlafyrisingini til góðkenningar. Tað er mín vón, at hetta arbeiðið fer at virka við til at menna virksemi skúlans við stóði í teimum fortreytum, tann einstaki fólkaskúlin hevur.

Tað, sum síðan ræður um, er at beina burtur forðingar, sum kunnu verða fyri at menna fólkaskúlan. Hvussu tað fer at verða loyst upp fyri ávisum forðingum í lógini til tess at menna framtíðar skúlan, ber ikki til hjá mær at siga í dag, men tær fíggarligu skerjingar, sum hava verið okkara samfelagi fyri seinastu árin, og sum tykjast at fara at halda fram, røkka jú inn í hvørja einastu skúlastovu og darva eisini framburðarstarvinum innan skúlan.

Í orðaskiftinum á Føroya Løgtingi um miðnámsútbúgvingarnar, var í uppritum frá landstýrinum sagt, at vit hava ein góðan fólkaskúla, og tað tóku fleiri av politisku framsegufólkunum undir við. Harumframt varð eisini borið

fram, at vit eiga at »styrkja« okkara fólkaskúla, sum er grundarlagið undir allari viðari útbúgving.

Men vit eiga tó at hava í huga, at fólkaskúlin stendur dagliga fyri áhaldandi avbjóðingum í einum broytligum samfelagi. Tí kunnu vit ongantíð geva okkum til tols og siga, at vit hava ein nóg góðan fólkaskúla. Fólkaskúlin er altíð á vegis, og tað, ið ræður um, er at halda honum á teirri kós, ið samsvarar við tær samfelagsbroytingar, sum altíð gera seg galdandi.

Tað sigur samanum fíggarliga, og tað verða vit at ásanna og at skipa okkum eftir, men skulu vit halda okkara fólkaskúla á tí undirvisingarlíga stóði, sum higartil er rokkið, so mugu vit fáa aðrar móguleikar at troyta við tí fíggarliga tilfeingi, sum fólkaskúlin nú hevur, tó við teirri fortreyt, at undirvisingartímalen næminganna eigur at vaksa heldur enn at minka.

Forðingar í lógini, sum hava verið nevndar, til tess at loysa upp fyri virkismøguleikum innan fólkaskúlan eru t.d. floksdeildalið, skeiðsbýtið og árgangsbýtið. Tað hevur eisini verið víst á, at arbeiðstíð lærarans, sum hon nú er ásett við 27 undirvisingartímum, um vikuna, er ein stórvirð skipan í mun til tað,

hon hevði verið, um hon varð lögð inn í eitt ársverk við einum ávisum árstímalati heldur enn við føstum vikutímalati. Um ein ársverksskipan hevði verið framd, hevði hon beint nakrar forðingar burtur.

Í hesum skúlaárinum 1991/92 eru 65 fólkaskúlar, av teimum eru 26 við færri enn 20 næmingum. Tað hevur verið nevnt, at teir 3. og 4. skúlar hava fleiri móguleikar at fremja skerjingar enn teir smærri. Tað er ikki víst, at tað er so. Taka vit eitt dømi við einum skúla ið hevur 7 næmingar ella færri (tað eru 17 tilíkir skúlar), skúlin hevur t.d. 28 læraratímar um vikuna til taks, ein av næmingunum er í 7. árgangi, men hevði hann gingið í einum árgangsbýttum skúla, hevði hesin næmingur havt 32 undirvisingartímar um vikuna, t.v.s. 4 tímar fleiri enn javnaldurin í tí litla skúlanum. Men ársverkið hjá læraranum í tí størsta skúlanum ber í sær nóg fleiri arbeiðsuppgávur enn hjá læraranum í tí litla skúlanum. Tað átti tí at borið til at skipa ársverkið í tí litla skúlanum, so at tann ávisi næmingurin fekk fleiri undirvisingartímar.

Spurningurin um ársverk ella ikki er ein samráðingarspurningur millum Føroya

Lærarafelag og Føroya Landsstýri, men tað er eyðsæð, at við eini ársverksskipan høvdu vit fingið nakrar virkismøguleikar, sum vit ikki hava í dag, og skúlarin høvdu fingið eitt líðilgari arbeiðsambod at skipa skúladagin og skúlaárið við.

Tað eigur eisini at verða nevnt, at skúlarin kundu skipa undirvisingina hjá tí einstaka næminginum, soleiðis at næmingurin fekk fleiri móguleikar fyri sjálvvirksemi. Tað verður sagt og ásannað, at vit liva í einum »informationssamfelagi« við nógnum teknilíggum móguleikum. Vit eiga at troyta hesar móguleikar og miða ímóti, at Landsmíðstøðin fyri Undirvisingarambød fær til vege dátustøð við ymskum undirvisingarskráum, sum skúlarin kunnu troyta. Við einari telduskipan kundi næmingurin so eisini í tí litla skúlanum havt samskipti við hesa støð, meðan lærarin gjørdi annað arbeiði í skúlanum, og sostatt fingið fleiri undirvisingartímar.

Latið okkum taka lógvatak saman børnum okkara til frama. Latið okkum troyta móguleikarnar, heldur enn at stara okkum blind í forðingum!

Hensar Ellingsgaard